

ТЕХНОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ

Серебренніков Б. С., к.е.н., доцент,

Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського",
bs.serebrennikov@gmail.com

Під технологічною політикою (ТП) в енергетиці будемо розуміти систему секторальних пріоритетів, цілей, завдань та відповідних їм механізмів (заходів, методів, інструментів, передусім організаційного та економічного характеру) на рівні держави та окремих суб'єктів національної економіки, спрямованих на забезпечення технологічного розвитку енергетики. ТП пропонується розглядати у двох вимірах: 1) науково-технологічному та 2) промислово-технологічному. Науково-технологічний вимір передбачає забезпечення умов для створення, накопичення і захисту науково-технічних знань в мережі освітніх, наукових установ та на підприємствах, передусім у секторах енергетичного машинобудування та енергетики. Промислово-технологічний вимір передбачає створення умов для подальшої реалізації науково-технологічних знань у формі технологічних інновацій в енергетиці. Секторальна ТП має бути органічною частиною загальнодержавної соціально-економічної і технологічної політик, стратегій країни, базуватися на ідентифікації та аналізі актуальних проблем розвитку національної економіки і суспільства, безпосередньо енергетичного сектору, й спрямовуватись на їхнє ефективне вирішення. Таким чином, кінцевим результатом ТП має бути технологічне оновлення енергетики країни, що призводитиме до підвищення ефективності на мікро-, мезо- та макроекономічному рівнях.

Враховуючи критичний рівень фізичного зносу основних виробничих засобів у енергетиці, зокрема електроенергетиці, України [1] та сталу тенденцію його підвищення, секторальну технологічну політику можна вважати неефективною. На наш погляд, основними причинами її низької ефективності можна вважати фінансовий та організаційний бар'єри. Фінансове забезпечення реалізації ТП в Україні є хронічно недостатнім. Хоча згідно із Законом України "Про науку та наукову діяльність" держава має забезпечити бюджетне фінансування наукової та науково-технічної діяльності в обсязі, не меншому ніж 1,7% ВВП України, останніми роками фактичні бюджетні видатки становлять значно менше 1% ВВП. Лідери економічного рейтингу Світового банку – Японія, США та Китай – витрачають на науково-дослідницьку діяльність відповідно 3,33%, 2,79% та 1,43% від ВВП. Нормою її фінансування для країн ЄС є 3% ВВП, а в Ізраїлі та Швеції – 4%. Одним з варіантів вирішення цієї проблеми є активізація участі дослідницьких і науково-технічних організацій України у дослідницьких програмах і фондах ЄС. Це дозволило б забезпечити фінансування наукових досліджень та поглибити коопераційні зв'язки в науково-технічній сфері з європейськими партнерами.

Неефективна організація взаємодії учасників процесу секторального технологічного розвитку, проявляється у розірваності економічних зв'язків між науковими, науково-технічними організаціями (розробники технологій), машинобудівними підприємствами (продуценти технологій у вигляді обладнання, технічних засобів, пристроїв тощо) та підприємствами енергетики й іншими секторами економіки (споживачі технологій). Системне налагодження і розвиток економічних зв'язків між цими ланками "технологічного ланцюжка" є критично важливою умовою для технологічного оновлення енергетики та економіки країни. Цей принцип ефективно реалізовується зокрема, в ЄС. Такі зв'язки, напр., могли б виникати і розвиватись у сферах вітроенергетичних, фотоелектричних технологій, технологій освітлення, промислового кондиціонування, опалення та ін.

Особливо проблемним питанням варто вважати занепад підприємств машинобудування України, яке потребує надзвичайної уваги з боку органів влади. Без відновлення та розвитку цієї ланки Україна може забезпечувати технологічне оновлення енергетики та секторів економіки, головним чином, за рахунок імпорту технологій, що не може вважатись виправданою довгостроковою державною ТП. Цей спосіб технологічного розвитку може розглядатись як частковий або тимчасовий.

Наявність обмежень (фінансових, виробничих, науково-технічних) у продукуванні технологій необхідних для забезпечення цільового розвитку енергетики всередині країни може частково вирішуватись за рахунок міжнародної виробничої кооперації. Для цього необхідно здійснювати відповідний внутрішній та зовнішній технологічний моніторинг і пошук технологічних ланцюжків, куди машинобудівні підприємства України могли б ефективно інтегруватись.

Заслугує на увагу та потребує ретельного вивчення практика управління технологічним розвитком енергетики в ЄС, де в рамках галузевої стратегії Energy 2020: A strategy for competitive, sustainable and secure energy ТП реалізується у вигляді плану розвитку стратегічних енергетичних технологій (Strategic energy technology plan (SET-Plan)) [2].

1. План розвитку Об'єднаної енергетичної системи України на 2016-2025 роки [ел. ресурс]. – Доступно з: <https://drive.google.com/file/d/0BwZR8kgLwyBtMjA2SHM4cWY3Nmnc/view>.

2. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - A European Strategic Energy Technology Plan (SET-Plan) "Towards a Low Carbon Future" [ел. ресурс]. – Доступно з: https://royalsociety.org/~media/Royal_Society_Content/policy/publications/2009/7865.pdf.